

फिनिक्स भरारी ... सुयशची



सुवर्णा देवळाणकर,

उप-प्राचार्या, सेंट मिरा कॉलेज फॉर गर्ल्स, पुणे
E-mail : suvarnadeolankar@gmail.com

तो दिवस होता शनिवार, २९ ऑगस्ट २०२०, राष्ट्रीय क्रीडा दिन. या निमित्ताने नवी दिल्ली येथून राष्ट्रपती रामनाथ कोविंद यांनी कोरोनाच्या प्रादुर्भावामुळे ऑनलाइन पद्धतीने आयोजित केलेल्या एका भव्य कार्यक्रमात सर्वोत्कृष्ट कामगिरी करणा-या भारतीय खेळाडूंना राष्ट्रीय क्रीडा पुरस्काराने गौरविले गेले. राष्ट्रीय पुरस्कारासाठी एकुण पाच खेळाडूंना खेलरत्न व २७ खेळाडूंना अर्जुन पुरस्कार प्रदान करण्यात आले. केंद्रीय क्रीडा विभागातर्फे आयोजित या कार्यक्रमाला हे पदक विजेते खेळाडू ऑनलाइन पद्धतीने सहभागी झाले होते. हा कार्यक्रम मी दूरदर्शनवर पहात होते.

एक तास चाललेल्या या कार्यक्रमात राष्ट्रपती रामनाथ कोविंद यांनी पुरस्कार विजेत्यांचे अभिनंदन करताना २०२८ च्या लॉस एंजल्स ऑलिम्पिकमध्ये भारत अव्वल दहामध्ये स्थान पटकाविण्याचे लक्ष्य गाठू शकतो असा विश्वासही व्यक्त केला होता.

या कार्यक्रमा दरम्यान निवेदन करणारी व्यक्ती एक एक खेळाडूचे नाव पुकारत असताना त्या त्या



खेळाडूंनी केलेल्या कामगिरी बाबत माहिती दिली जात होती. तसेच खेळाडूंच्या कारकिर्दीसंदर्भात एक छोटा व्हिडिओही दाखवला जात होता. त्या खेळाडूला कोणता पुरस्कार मिळाला, त्या पुरस्काराचे स्वरूप आणि पुरस्काराच्या रूपाने जाहीर झालेली रक्कम, मानपत्र आणि ट्रॉफी याची माहिती दिली जात होती. मी लक्षपूर्वक एक एक खेळाडूची नावे ऐकत होते. सुरुवात राजीव गांधी खेलरत्न पुरस्कारापासून झाली. त्यानंतर अर्जुन पुरस्कार विजेते खेळाडूंची नावे पुकारली गेली. मी खूप उत्कंठेने एक एक खेळाडूचे नाव ऐकत व बघत होते. मी ज्या नावाची वाट बघत होते, तो पॅरालिंपिक खेळाडू सुयश जाधव याला अर्जुन पुरस्कार हे नाव टाळ्यांच्या गजरात ऐकताच व सुयशच्या कारकिर्दीबद्दलचा व्हिडिओ बघताना मात्र माझ्या डोळ्यात आनंदाश्रू उभे राहिले. या अश्रूंबरोबरच मी नऊ ते दहा वर्षे मागे गेले.

साधारणतः ही २०१०-११ या वर्षी पुण्याच्या डेक्कन जिमखाना येथील टिळक जलतरण तलाव येथे मी नियमितपणे माझ्या मुलाला जलतरणाच्या सरावासाठी प्रशिक्षक कल्पना आगाशे यांच्याकडे

घेऊन जात असे. त्याचवेळी सुयशचे वडील त्याला प्रशिक्षणासाठी कल्पना आगाशे यांच्याकडे घेऊन आले होते. सुयशचा सरावही तेथेच नियमितपणे सुरू झाला होता.

मी तेथे सुयशची प्रॅक्टिस दररोज पहात होते. तो बारा वर्षाखालील वयोगटातील सर्व सामान्य मुलांबरोबरच रोज तीन तास चार किमी.पोहण्याचा सराव करत असे. सुयश तसा पुण्यात नवीन होता. त्याच्या बरोबर सराव करणारी सर्व मुलेही बारा वर्ष वयोगटातील होती. त्या सर्व मुलांबरोबर दिव्यांग खेळाडू म्हणून तो कधीच वावरला नाही. आणि सर्व मुले देखील त्याला मदत करत असत. अतिशय शांत स्वभावाचा सुयश या सर्व मुलांमध्ये रमत असे. मुलांच्या स्पर्धेत त्याची स्पर्धा नसायची तरीही मुलांना प्रोत्साहन देण्याकरिता तो आवर्जून हजर असायचा. सर्वांचा तो एक आदर्श सुयशदादा तसेच एक प्रेरणा देणारा खेळाडू होता.

सुयशने फर्ग्युसन महाविद्यालयात बीए प्रथम वर्षाला प्रवेश घेतला होत. फर्ग्युसन महाविद्यालयाच्या हॉस्टेलवरच तो रहात होता. इथे मला एक गोष्ट आवर्जून सांगितली पाहिजे की, त्याला प्रशिक्षण देणाऱ्या कल्पना आगाशे यांनी देखील सुयशला दोन्ही हात नाहीत किंवा अपंग आहे म्हणून सरावामध्ये कधीच कोणतीही सूट दिली नव्हती. मी स्वतःच टिळक तलावावर सुयशचा सराव दररोज सतत चार वर्षे बघत होते.

सुयशला दोन्ही हात नाहीत हे इतरांना कधीच जाणवत नसे. कारण तो सर्व कामे इतर मुलांबरोबर अगदी सफाईदारपणे करत असे. सराव संपल्यानंतर तो स्वतःच स्वतःचे सामान आवरत असे, जलतरणातील फीन्स घालणे, काढून ठेवणे, स्वीमिंग कॉस्च्युम घालणे, कपडे बदलणे, खिशातला मोबाईल काढून बोलणे, लॅपटॉप वरील कामे करणे,

इत्यादी गोष्टी तो सहजपणे करत असे. मी हे सर्व बघून एक दिवस कल्पना आगाशे यांच्याकडे सुयशची माहिती विचारली.

सुयश हा सोलापूर जिल्ह्यातील करमाळा या तालुक्यातील एक छोटेसे गाव पांगरे येथे राहणारा. त्याचे वडील नारायण जाधव हे क्रीडाशिक्षक म्हणून वेळापूर तालुका माळशिरस येथे न्यू इंग्लिश स्कूलमध्ये नोकरीच्या निमित्ताने आले होते. सुयशचे शिक्षणही तेथेच झाले. उच्च माध्यमिक शिक्षण त्याने अकलूज येथील शंकरराव मोहिते महाविद्यालयात घेतल्यानंतर महाविद्यालयीन शिक्षण फर्ग्युसन महाविद्यालयात झाले. पॅरालिंपिक स्पर्धेसाठी त्याची तयारी करून घेत आहे. मुलगा खूपच हुशार आणि मेहनती असून एक ना एक दिवस तो आंतरराष्ट्रीय पातळीवर चमकेल एवढी त्याची क्षमता आहे असे कल्पना आगाशे यांनी सांगितले. मी सुयशला जी शक्य आहे ती मदत करण्याचे ठरवले. सुयश तोपर्यंत विविध राज्य व राष्ट्रीय स्तरावर चांगली कामगिरी करत होता ते पाहून मी सुयशबद्दल सर्व प्रसारमाध्यम प्रतिनिधींना अधिक माहिती दिली. बऱ्याच प्रतिनिधींनी जलतरण तलावावर येऊन त्याची मुलाखतही घेतली होती. याच दरम्यान त्याला मदतीसाठी काही लोकही पुढे आले होते. कल्पना आगाशे यांनी देखील सुयशकडून कधीच प्रशिक्षणासाठी पैसेही घेतले नाहीत. या शिवाय त्यांचे मोठे बंधु श्री. अशोक देशपांडे यांनी देखील सुयशला वेळोवेळी जलतरण स्पर्धेसाठी कधी प्रवेश फी तर कधी स्पर्धेला जाण्या येण्याकरिता लागणाऱ्या खर्चासाठी वेळोवेळी आर्थिक मदत केली होती याचा मी येथे आवर्जून उल्लेख करू इच्छिते.

मी नेहमीच सर्व वर्तमानपत्रात सुयशच्या स्पर्धेतील निकाल, फोटो वगैरे सर्व माहिती देत असे.

अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करणाऱ्या

सुयश जाधव याची कहाणी मोठी वेदनादायक आहे.
सुयशच्या आयुष्यातील दुर्दैवी घटना -

लहानपणी घडलेल्या एका दुर्घटनेमुळे त्याचे आयुष्यच बदलून गेले. तो अकरा वर्षांचा असताना त्याच्या चुलतभावाच्या लग्नात एक दुर्दैवी प्रसंग घडला. इतर मुलांबरोबर तो खेळत असताना तेथे असलेल्या इलेक्ट्रीक तारेला तो चिकटला आणि विजेचा झटका बसल्यामुळे तो होरपळून गेला. त्यात त्याला दोन्ही हात गमवावे लागले. दोन्ही हातांना गॅंगरीन झाले होते. हात कापण्याशिवाय गत्यंतर नव्हते. नाहीतर ते सर्व शरीरात पसरले असते. त्याच्या जीवास धोका निर्माण झाला असता. म्हणून त्याचे कोपरापासून दोन्ही हात कापावे लागले. सुयशचे वडील हे क्रीडाशिक्षक असून जलतरणातील राष्ट्रीय खेळाडू असल्याने सुयशलाही याच खेळात आंतरराष्ट्रीय दर्जाचा खेळाडू तयार करण्याची त्यांची इच्छा होती. म्हणून सुयशच्या वडिलांनी त्याला वयाच्या पाचव्या वर्षापासूनच पोहायला शिकविण्यास सुरुवात केली होती. तो प्रथम विहिरीतच पोहायला शिकला. २००७ मध्ये पहिल्या राज्यस्तरीय जलतरण स्पर्धेत त्याने सहभागी होताना तीन पदकेही मिळवली होती. त्यानंतर वरील दुर्दैवी अपघात घडला. सुयशचे हात कोपरापासून कापले गेल्याने ते निराश झाले होते. पण नंतर त्यांनी नकारात्मक विचार बाजूला सारून सुयशचा सराव सुरू केला.

इथुनच सुरू झाली बाप-लेकाच्या जिद्दीची व संघर्षाची नवी कहाणी

वडिलांनी गावातील विहिरी, तलाव, नद्यांमध्ये मिळेल त्या ठिकाणी त्याला प्रशिक्षण दिले. अनेक राज्यस्तरीय स्पर्धेत त्याने सहभागी होण्यासही सुरवात केली होती. हळूहळू राज्य पातळीवर तो पदके मिळवू लागला होता. कौतुक होत होते. पण त्याच्या वडिलांचे स्वप्न सुयशला आंतरराष्ट्रीय

खेळाडू बनवायचे होते. स्पर्धा जिंकायची असेल तर त्याला त्याच पद्धतीचे प्रशिक्षण घेणे आवश्यक असल्याने ते सुयशला पुण्यात टिळक तलावावर प्रशिक्षणासाठी घेऊन आले होते. पुण्यातील खर्च परवडत नाही म्हणून त्याच्या वडिलांनी दोन एकर जमीनही विकली व प्रशिक्षणासाठी पैसा उभारला. २०१७ मध्ये जकार्ता येथे झालेल्या आशियाई ऑलिंपिक स्पर्धेत त्याने सुवर्णपदक मिळवले या कामगिरीने मात्र त्याचे आयुष्यच बदलून गेले सगळ्या देशांनी त्यांच्यावर कौतुकाचा वर्षाव केला.

पित्याच्या जिद्दीस पुत्राच्या परिश्रमाची जोड-

आपल्या वडिलांच्या स्वप्नांची जाणीव छोट्याशा सुयशला होती आणि याच जिद्दीतून त्याने वडिलांची इच्छा पूर्ण करण्यासाठी प्रयत्न करायला सुरवात केली. दोन्ही हात गमावलेले असतानाही बघता बघता उत्कृष्ट जलतरणपटू म्हणून त्याने नावलौकिक



कमावला आणि पदकांची कमाईही केली. राजस्थानमधील उदयपूर येथे झालेल्या सतराव्या राष्ट्रीय अपंग जलतरण स्पर्धेत सुयशने उत्कृष्ट कामगिरी करताना ५० मीटर फ्री स्टाइल, १०० मीटर बटरफ्लाय व २०० मीटर वैयक्तिक मिडले या तीनही प्रकारांत सुवर्णपदक पटकाविताना सर्वोत्कृष्ट खेळाडू हा किताबही मिळवला.

प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करून मिळवलेले पुरस्कार

केवळ शारीरिकच नव्हे तर आर्थिक स्तरांतूनही अत्यंत प्रतिकूलता असूनही त्याने आज मिळविलेले

हे यश कौतुकास्पद आहे. दोन्ही हात गमावल्या- नंतरही सुयशने राज्यस्तरावर ५१, राष्ट्रीय स्तरावर ४६ तर आंतरराष्ट्रीय स्तरावर पाच सुवर्णपदकासह २१ पदके मिळविताना आजपर्यंत त्याने एकूण ११८ पदके पटकावली आहेत.

सुयशला २०१६- १७ मध्ये 'एकलव्य' राज्य क्रीडा (दिव्यांग) पुरस्काराने सन्मानित केले. राज्य शासनाने क्रीडा क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरी करणाऱ्या ३२ खेळाडूंची विविध पदांवर थेट शासकीय नियुक्त्या केल्या त्यात त्याचा समावेश होता.

२०१८ मध्ये मुंबईत झालेल्या कार्यक्रमात सुयशला महाराष्ट्र शासनाच्या सर्वोत्कृष्ट खेळाडूचा शिवछत्रपती पुरस्काराने तर त्याचे वडील नारायण जाधव यांना उत्कृष्ट प्रशिक्षक शिवछत्रपती पुरस्काराने गौरवण्यात आले. या पिता पुत्रांना एकाच वेळेस हा पुरस्कार मिळाला. रिओ पॅरालिंपिक जलतरण स्पर्धेत सहभागी झालेल्या सुयशचे पदक थोडक्यात हुकले होते. या स्पर्धेनंतर सुयशला महाराष्ट्र शासनाने पन्नास लाख रुपयांचे पारितोषिक देऊन गौरविले.

आज जे सुयशने यश मिळवले त्यात त्याच्या आईवडिलांचा मोठा वाटा आहे. कारण त्यांनी नुसतेच त्याला प्रोत्साहन दिले असे नव्हे तर दिव्यांग असूनही कोणतेही नकारात्मक विचार त्याच्या मनात येऊ दिले नाहीत. तो कुठेही कमी नाही हे सतत सुयशच्या मनावर बिंबवले गेले. आपला मुलगा अपंग आहे हे त्यांनी देखील कधीच मानले नाही. त्यामुळे सुयश पूर्णपणे खेळाकडे लक्ष केंद्रित करू शकला.

सुयश दहावी व बारावीची परीक्षा उत्तम रीतीने उत्तीर्ण झाल्यानंतर पुण्यास स्थलांतरित होण्याचा महत्वाचा निर्णय घेतला. जलतरणाचे चांगले प्रशिक्षण घ्यावे हा त्यामागचा उद्देश होता.

सांस्कृतिक राजधानी बरोबरच क्रीडानगरी नावाने सुद्धा पुण्याने नाव कमावले आहे. विविध क्रीडा प्रकारात पुण्याचे खेळाडू सातत्याने आंतरराष्ट्रीय पातळीवर चमकदार कामगिरी करत आहेत. या उद्देशाने त्याचे वडील पुण्यात टिळक जलतरण तलावावर कल्पना आगाशे यांच्याकडे घेऊन आले होते. तेथे त्याचा सरावही नियमितपणे सुरू झाला.

आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील यश -

२००९ मध्ये सुयश पहिल्यांदा आंतरराष्ट्रीय स्पर्धेत सहभागी झाला होता. पॅरा जलतरण प्रकारात गेल्या काही वर्षांमध्ये भारताला आंतरराष्ट्रीय स्तरावर पदकं जिंकून देणाऱ्या खेळाडूत सुयश जाधव या खेळाडूचा समावेश होत आहे.

सुयशने गेल्या पाच वर्षांत सातत्याने चांगले यश मिळवले आहे. २०१५ मध्ये जर्मनी येथे तीन रौप्य तर पोलंड येथे एक सुवर्ण, एक रौप्य आणि दोन ब्राँझ पदक मिळवले होते. २०१६ मध्ये रशिया येथे झालेल्या स्पर्धेत एक रौप्य व एक ब्राँझ पदक मिळवले होते तर ब्राँझील येथील स्पर्धेत सुयश सहभागी झाला होता.

२०१७ मध्ये बर्लिन येथे एक रौप्य पदक व मेक्सिको येथे जागतिक स्तरावर ४ था क्रमांक मिळवला होता.

२०१८ मध्ये शारजा येथील आंतर राष्ट्रीय स्तरावर तीन सुवर्णपदक एक रौप्य आणि एक ब्राँझ पदक मिळवले. तसेच इंडोनेशिया येथे एशियन पॅरा गेम्स मध्ये ५० मीटर बटरफ्लाय या प्रकारात यापूर्वी एकाही भारतीय खेळाडूस सुवर्णपदक जिंकता आले नव्हते. याच क्रीडा स्पर्धेत त्याने एक सुवर्ण पदकाबरोबरच आणखी दोन ब्राँझपदकेही जिंकली होती.

२०१९ या एकाच वर्षात पोलंड येथे झालेल्या स्पर्धेत सुयशने एक रौप्यपदक मिळवले त्याच वर्षी

तो लंडन येथील जागतिक स्पर्धेत सहभागी झाला होता.

रिओ ऑलिंपिकमध्ये मात्र सुयशचे पदक अवघ्या चार सेकंदांनी हुकले होते याची त्याला आजही खंत वाटते. आंतरराष्ट्रीय पातळीवर स्पर्धेत सहभागी होण्यासाठी उच्चस्तरीय प्रशिक्षणाची आवश्यकता आहे पण इतर देशात जाउन प्रशिक्षण घेण्याकरिता आर्थिक खर्च परवडणारा नाही असेही सुयशनी सांगितले. आता टोकियो (जपान) येथे होणाऱ्या ऑलिंपिक स्पर्धेत पदक मिळवणे हेच सध्या सुयशचे मुख्य ध्येय आहे.

अर्जुन पुरस्काराचा मानकरी-

पुण्यात क्रीडा अधिकारी पदावर कार्यरत असणारा सुयशला अर्जुन पुरस्कार मिळाल्याची बातमी कळली आणि त्याच्या कुटुंबाच्या आनंदाला पारावार राहिला नाही. सुयशच्या रूपाने सोलापूर जिल्ह्याला मिळालेला हा पहिलाच अर्जुन पुरस्कार आहे. आई सविता आणि वडील नारायण जाधव यांचा खंबीर पाठिंबा आणि त्यास सुयशच्या कठोर परिश्रमाची मिळालेली जोड, यामुळेच आज सुयश अर्जुन पुरस्काराचा मानकरी ठरला आहे.

अपंगत्वाचा बाऊ करण्यापेक्षा आणि आपल्याकडे जे नाही यापेक्षा आपल्याकडे जे आहे त्याचा विचार करून त्यास मेहनतीची जोड दिली तर यश नक्की मिळते असे सुयश सांगतो. जागतिक पातळीवर आपल्या कर्तृत्वाची छाप पाडणाऱ्या सुयशची राज्य सरकारने दखल घेऊन त्याला प्रथम वर्ग क्रीडा अधिकाऱ्याची नोकरीही दिली आहे.



टाळ्यांच्या गजरात जेव्हा सुयशने अर्जुन पुरस्कार व सन्मानपत्र स्वीकारले, त्यावेळी माझ्या डोळ्या समोरून सुयशचा संपूर्ण प्रवास हा आत्ताच घडत असल्या प्रमाणे तरळून गेला. सुयश या पुरस्काराचा नक्कीच पात्र आहे. **सुयशची ही फिनिक्स भरारी** इतरांना नक्कीच प्रेरणादायी ठरेल. सुयशला पुढील कारकिर्दीसाठी शुभेच्छा !!



ओळख नविन साहित्याची : बीन बॅग्स

ह्या साधनाचा वापर फेकणे व झेलणे कौशल्य व समन्वय विकसित करण्यासाठी केले जाते. एखाद्या टिपरीचा वापर जसे आपण विविध प्रकारे करतो तसाच वापर अधिक सुरक्षित रित्या बीन बॅग्सचा करता येतो. अत्यंत अष्टपैलू असा वापर ह्या साहित्याचा करून अधिक मज्जा व आनंद मुले लुटतात. विविध रंगाचे असल्यामुळे ते आकर्षक असतात. विविध आकाराच्या (गोल, त्रिकोणी, फ्लॅट, क्यूब, इ.) बीन बॅग्सचा वापर टार्गेट (लक्ष्यवेधी) खेळ खेळण्यासाठी केला जातो. तसेच काही बीन बॅग्सवर अक्षरे लिहिलेली असतात व विविध ज्ञानात्मक खेळ देखील घेतले जातात. फलफी शिप बीनच्या पिशव्यामध्ये वेगळ्या स्पर्शाची भावना जागरूक होते आणि ती लहान मुलांसाठीच आदर्श आहे.

